

เอกสารวิชาการ

Academic Focus

ธนาคารเงา (Shadow Banking)

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ISBN 2287-0520

ดาวน์โหลดเอกสารได้จาก <http://www.parliament.go.th/library>

ธนาคารเงา (Shadow Banking)

Academic Focus

พฤศจิกายน 2561

บทนำ

สารบัญ		ธนาคารพาณิชย์ เป็นหนึ่งในสถาบันการเงินที่มีบทบาทและความสำคัญในระบบการเงิน
บทนำ	1	เนื่องจากเป็นตัวกลางหลักในการระดมเงินฝากจากผู้ฝากเงินเพื่อปล่อยสินเชื่อให้แก่ภาคครัวเรือนและภาคธุรกิจ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, ม.ป.ป.) ซึ่งนอกจากการระดมเงินออมในรูปแบบเงินฝากประเภทต่าง ๆ และการปล่อยสินเชื่อให้แก่บุคคลหรือภาคธุรกิจอื่นเป็นธุรกิจหลักของธนาคารพาณิชย์แล้ว ยังรวมถึงการประกอบธุรกิจอื่น ๆ เช่น การซื้อขายเงินตราต่างประเทศ การซื้อขายตราสารทางการเงิน การค้าประกันเงินกู้ยืม การชำระเงินและโอนเงิน การเสนอผลิตภัณฑ์ทางการเงินเพื่อการบริหารความเสี่ยง การประกันวินาศภัยและประกันชีวิต เป็นต้น (อัจฉรา ประเสริฐบัญชาชัย, 2544) ซึ่งการประกอบธุรกิจดังกล่าวจะอยู่ภายใต้กฎระเบียบ และการกำกับดูแลของธนาคารกลางตามที่กฎหมายกำหนด แต่เมื่อระบบเศรษฐกิจของโลกถูกเชื่อมโยงด้วยเทคโนโลยีที่เรียกว่ายุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) เข้าด้วยกันก่อให้เกิดการค้าไร้พรมแดน เศรษฐกิจเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้ความต้องการในการออมและการเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพิ่มมากขึ้น ส่งผลทำให้ธุรกิจทางการเงินขยายตัว เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเงินต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดอีกทั้ง เมื่อภาคสถาบันการเงินประเภทธนาคารพาณิชย์
ธนาคารเงา (Shadow Banking)	2	
ประเภทของธุรกิจธนาคารเงา	3	
ลักษณะการประกอบธุรกิจและปัญหาของธนาคารเงา	5	
ประโยชน์ของธุรกิจธนาคารเงา	8	
ธุรกิจธนาคารเงาในต่างประเทศ	8	
ธุรกิจธนาคารเงาของประเทศไทย	11	
แนวทางการกำกับดูแลธนาคารเงาในระดับสากล	12	
บทสรุปและความเห็นของผู้ศึกษา	13	
บรรณานุกรม	15	
เอกสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์		
สำนักวิชาการ		
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร		
https://www.parliament.go.th/librar		

ไม่สามารถรองรับความต้องการของตลาดได้ จึงเป็นปัจจัยที่ผลักดันให้ตัวกลางหรือสถาบันการเงินประเภทอื่นที่ไม่ใช่ธนาคาร (Non-bank) เข้ามามีบทบาทในการเป็นแหล่งระดมทุน โดยประกอบธุรกิจ ในลักษณะเดียวกันหรือใกล้เคียงกับธนาคารพาณิชย์ การประกอบธุรกิจในลักษณะดังกล่าวถูกเรียกว่า “ธนาคารเงา” (Shadow Banking) (เขมฤทัย สุมาวงศ์, พีระพัฒน์ เจริญประยูร, วรินทร์ธิดา เอียรธิตี, พุฒิพงศ์ นิลสุข และศศิวิมล ถาวรพงศ์สถิต, 2559) ซึ่งทำหน้าที่เป็นตัวกลางทางการเงินที่ช่วยให้ผู้ลงทุนที่ต้องการได้รับผลตอบแทนที่สูงกว่าการฝากเงิน และผู้ที่ไม่สามารถเข้าถึงบริการของธนาคารพาณิชย์ได้อย่างเพียงพอหรือสามารถเข้าถึงบริการของธนาคารพาณิชย์ได้ในต้นทุนที่สูง ให้สามารถระดมเงินทุนที่ต้องการได้ ดังนั้น ธนาคารเงาจึงเป็นภาคสถาบันการเงินที่ไม่ใช่ธนาคารที่มีบทบาทสำคัญในการเป็นแหล่งระดมทุนที่มีความคล่องตัว สามารถรองรับธุรกรรมมูลค่าสูง ด้วยต้นทุนที่ต่ำกว่า อันเป็นการเพิ่มทางเลือกให้แก่ผู้ลงทุนในการที่จะได้รับผลตอบแทนจากการลงทุนที่สูงกว่าการฝากเงิน และช่วยให้ผู้ขอสินเชื่อสามารถเข้าถึงบริการทางการเงินได้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมีส่วนทำให้เกิดการแข่งขันและการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงินให้มีความหลากหลายมากขึ้น และเป็นช่องทางในการถ่ายโอนความเสี่ยงออกจากระบบธนาคารพาณิชย์ (จิตาภา รอดผล, 2557 ; วรพงษ์ มูลกำบิล, 2557)

แต่ด้วยลักษณะของการประกอบธุรกิจธนาคารเงาที่ไม่ต้องถูกกำกับดูแลเช่นเดียวกับสถาบันการเงิน ธนาคารเงาจึงเป็นธุรกิจทางการเงินที่มีความเสี่ยงที่อาจสร้างความเปราะบางและเสียหายให้แก่ระบบการเงิน (วรพงษ์ มูลกำบิล, 2557) ทำให้หน่วยงานในประเทศต่าง ๆ จำเป็นจะต้องมีการปรับปรุงหลักเกณฑ์ในการกำกับดูแลธุรกิจทางการเงินประเภทดังกล่าว เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อประชาชน สถาบันการเงิน ระบบการเงิน และเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ

ธนาคารเงา (Shadow Banking)

ที่ผ่านมาธุรกิจธนาคารเงา (Shadow Banking) ยังไม่มีคำจำกัดความอย่างเป็นทางการ โดยทั่วไปจะเข้าใจว่าธนาคารเงา คือ ระบบของตัวกลางทางการเงินที่ให้สินเชื่อระหว่างสถาบันหรือตลาดการเงิน ที่นอกจากการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ (เขมฤทัย สุมาวงศ์ และคณะ, 2559) ยกตัวอย่าง เช่น องค์กรเฉพาะกิจ (Special Purpose Entities) วาณิชธนกิจ (Investment Banking) บริษัทประกันภัย (Insurance) กองทุนรวม (Mutual Funds) และการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ (Securitization) (ธีวรา สุมาวงศ์, 2557)

ต่อมา คณะกรรมการรักษาเสถียรภาพทางการเงิน (Financial Stability Board: FSB) ได้ให้คำจำกัดความว่า ธนาคารเงา เป็นระบบการธนาคาร ซึ่งมีผู้ประกอบการและธุรกรรมทั้งหมดหรือบางส่วนที่ไม่อยู่ภายใต้การกำกับของระบบการธนาคารทั่วไป และนอกจากนี้คณะกรรมการรักษาเสถียรภาพทางการเงิน ยังได้อธิบายลักษณะของธนาคารเงาว่าเป็นเครือข่ายของผู้ประกอบธุรกิจทางการเงินอีกชั้นหนึ่ง ซึ่งมีหน้าที่ระดมทุนจากผู้มีความประสงค์จะฝากเงินแล้วส่งต่อไปยังนักลงทุนผ่านระบบการเงินต่าง ๆ เช่น การออกหลักทรัพย์ ตราสาร การแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ หรือเทคนิคในการลงทุนอื่น ๆ (พีระพัฒน์ เจริญประยูร, 2557)

ทั้งนี้ มีผู้ให้คำจำกัดความของธนาคารเงาไว้ด้วย คือ Dr. Yong PAN อาจารย์มหาวิทยาลัยกวางซี (Guangxi University) ได้ให้คำจำกัดความของธนาคารเงาว่า ระบบธนาคารเงาคือ กลุ่มของตัวกลางทางการเงินที่ไม่ใช่ธนาคาร แต่ให้บริการคล้ายคลึงกับธนาคารพาณิชย์ (วรพงษ์ มูลกำบิล, 2557)

ส่วน Paul McCulley นักเศรษฐศาสตร์และนักลงทุน ซึ่งเป็นผู้ริเริ่มใช้คำว่าธนาคารเงาในการกล่าวถึง การลงทุนกับตัวกลางที่ไม่ใช่ธนาคาร และยังมีนักเศรษฐศาสตร์ของธนาคารกลางสหรัฐอเมริกาได้ใช้คำว่า ธนาคารเงาในการอธิบายถึงตัวกลางทางการเงินที่ให้สินเชื่อและสภาพคล่องโดยไม่ต้องเข้าถึงระบบธนาคารกลาง หรือการรับประกันสินเชื่อ ซึ่งตัวกลางดังกล่าวรวมถึงบริษัททางการเงินที่มีการออกตราสารระยะสั้นเพื่อการพาณิชย์ ที่ได้รับการหนุนหลังจากหลักทรัพย์ บริษัททางการเงินที่มีวัตถุประสงค์เฉพาะกองทุนป้องกันความเสี่ยง กองทุนรวมทางการเงิน ผู้ให้กู้หลักทรัพย์ รวมถึงผู้ประกอบการที่ให้การสนับสนุนแก่ภาครัฐ

นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยจากสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง ซึ่งได้ทำการศึกษา โครงการวิจัยเรื่อง การศึกษาเพื่อพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำกับธุรกิจธนาคารเงา ได้ให้คำจำกัดความว่า ธนาคารเงา คือ ระบบของตัวกลางทางการเงินที่ทำหน้าที่ในการให้สินเชื่อไม่ว่าจะเป็นการให้สินเชื่อ โดยผู้ประกอบการหรือมีธุรกรรมเป็นการให้สินเชื่อ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจะอยู่นอกเหนือจากการให้สินเชื่อ โดยระบบธนาคารพาณิชย์ทั่วไป ธนาคารเงาอาจดำเนินการในรูปแบบเครือข่ายของผู้ประกอบธุรกิจทางการเงิน ซึ่งมีหน้าที่ระดมทุนจากผู้ฝากเงินแล้วนำเงินนั้นไปหาประโยชน์ผ่านระบบการเงินต่าง ๆ เช่น การออกตราสาร การแปลงหลักทรัพย์ให้แก่นักลงทุน อีกทั้ง ธนาคารเงาไม่ใช่ธนาคารพาณิชย์ เพียงแต่มีการดำเนินการ ที่คล้ายคลึงกับธนาคารพาณิชย์ ทำให้ไม่ถูกกำกับดูแลจากหน่วยงานภาครัฐ (เขมฤทัย สุมาวงศ์ และคณะ, 2559)

ประเภทของธุรกิจธนาคารเงา

ประเภทของธุรกิจธนาคารเงา ประกอบด้วย (เขมฤทัย สุมาวงศ์ และคณะ, 2559)

1) องค์กรเฉพาะกิจ (Special Purpose Entities: SPEs) เป็นนิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้น มีวัตถุประสงค์ ที่เฉพาะเจาะจง เพื่อดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยผู้จัดตั้งนิติบุคคลเฉพาะกิจจะต้องดำเนินการ ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ตั้งแต่เริ่มแรก เช่น การระดมทุน และนำเงินไปใช้ในการดำเนินการ เป็นต้น

2) วาณิชธนกิจ (Investment Banking) เป็นสถาบันการเงิน ซึ่งทำหน้าที่ระดมทุนซื้อขายหลักทรัพย์ บริหารและควบรวมกิจการ รวมถึงให้คำปรึกษาในธุรกรรมทางการเงินต่าง ๆ มีการหารายได้ โดยการออก และขายหลักทรัพย์ชนิดต่าง ๆ ในตลาดทุนรวมไปถึงการค้าประกันพันธบัตร

3) กองทุนรวม (Mutual Funds) โครงการจัดการกองทุนรวม เป็นการออกหน่วยลงทุนของแต่ละโครงการ จำหน่ายแก่ประชาชน เพื่อนำเงินที่ได้จากการจำหน่ายหน่วยลงทุนนั้นไปลงทุน หรือแสวงหาประโยชน์ จากหลักทรัพย์ สัญญาซื้อขายล่วงหน้า ทรัพย์สินอื่น หรือไปหาผลตอบแทนหรือแสวงหาประโยชน์ด้วยวิธีอื่น

4) ทรัสต์ (Trust) เป็นกองทรัสต์สินที่เกิดจากสัญญาก่อตั้งทรัสต์ที่ผู้ก่อตั้งทรัสต์ได้โอนสิทธิในทรัพย์สิน ไปให้กับทรัสต์ (Trustee) ทำหน้าที่บริหารจัดการทรัพย์สินด้วยความไว้วางใจให้กับผู้รับประโยชน์ เช่น การจัดตั้งทรัสต์ โดยการออกตราสารหนี้ที่มีหลักทรัพย์หนุนหลังเป็นลูกหนี้สินเชื่อและขายให้กับนักลงทุน ซึ่งการลงทุนในทรัสต์ดังกล่าวจะให้ผลตอบแทนสูงกว่าการฝากเงิน ทั้งนี้ จะนำเงินที่ได้จากการระดมทุนไปให้สินเชื่อ แก่ประชาชนหรือหน่วยงานที่ต้องการเงินลงทุน โดยหากลูกหนี้ไม่สามารถชำระหนี้ได้ กองทรัสต์ก็จะไม่มีเงิน มาจ่ายผลตอบแทนให้กับนักลงทุน

5) การแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ (Securitization) เป็นตัวกลางที่จัดตั้งขึ้น เพื่อการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ โดยตัวกลางจะได้รับการโอนสินทรัพย์มาจากผู้จำหน่ายทรัพย์สิน เพื่อทำการออกและจำหน่ายหลักทรัพย์ให้แก่ผู้ลงทุน โดยนำเงินจากการจำหน่ายหลักทรัพย์มาชำระให้แก่ผู้จำหน่ายทรัพย์สินตามที่ตกลงกันไว้ และจะชำระหนี้ให้แก่ผู้ถือหลักทรัพย์ โดยขึ้นอยู่กับกระแสรับที่เกิดจากสินทรัพย์ที่รับโอนมา

6) การให้สินเชื่อผ่านบริษัททรัสต์ (Entrusted Loan) เป็นการให้สินเชื่อจากบริษัทที่ไม่ได้ประกอบธุรกิจในการให้บริการทางการเงิน โดยดำเนินการผ่านธนาคารพาณิชย์ด้วยเหตุผลทางกฎหมายบางประการ ทั้งนี้ การให้สินเชื่อผ่านบริษัททรัสต์ส่วนใหญ่จะให้อยู่ร่วมกันภายในกลุ่มธุรกิจ

7) Bankers' Acceptances (BA) เป็นตราสารที่ออกโดยธนาคารพาณิชย์ โดยสัญญาว่าจะชำระเงินให้แก่ผู้ถือในอนาคตอย่างไม่มีเงื่อนไข โดยผู้ที่ต้องการให้ธนาคารพาณิชย์ออก BA ให้จะนำเงินฝากมาเป็นสินทรัพย์หนุนหลัง การออก BA เป็นธุรกรรมทางการเงินโดยทั่วไป เช่น การซื้อสินค้าคงคลังที่ผู้ขายจะได้รับ BA ที่ออกโดยธนาคารพาณิชย์จากผู้ซื้อ โดยมีเงินฝากเป็นหลักประกัน ซึ่ง BA สามารถนำมาขายลดก่อนที่จะถึงวันครบกำหนดชำระได้ จึงทำให้มีการนำ BA มาใช้ในการประกอบธุรกิจธนาคารเงา เนื่องจากเป็นช่องทางที่ผู้กู้สามารถได้รับเงินจำนวนมากจากธนาคารพาณิชย์ โดยไม่ปรากฏรายการทางบัญชี โดยการนำ BA ไปใช้เป็นหลักประกันในการขอสินเชื่อจากธนาคารพาณิชย์ตามมูลค่าที่ขายลดได้ และนำเงินกู้ที่ได้จากธนาคารนั้นไปเป็นหลักประกันในการออก BA กับธนาคารพาณิชย์อื่นต่อไป

8) Inter-Bank Entrusted Loan Payment เป็นการให้สินเชื่อที่ธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่งให้กับลูกค้าของธนาคารพาณิชย์อื่น โดยกระทำในนามธนาคารพาณิชย์อีกแห่งหนึ่ง ซึ่งธนาคารพาณิชย์ที่ให้สินเชื่อจะได้รับเงินต้นและดอกเบี้ยคืนจากธนาคารพาณิชย์ที่ตนกระทำการแทน

9) บริษัทให้สินเชื่อระดับฐานราก (Microfinance Companies) เป็นบริษัทที่ทำหน้าที่ให้สินเชื่อรายย่อยธุรกิจขนาดเล็ก หรือประชาชน ซึ่งจะถูกดูแลแยกต่างหากจากการกำกับดูแลธนาคารพาณิชย์ โดยได้รับอนุญาตให้สินเชื่อจำนวนน้อย เพื่อช่วยส่งเสริมให้ผู้กู้ยืมรายย่อยและอยู่ในท้องถิ่นได้เข้าถึงการให้สินเชื่อ

10) การทำลิสซิ่งด้านการเงิน (Financial Leasing) เป็นการให้สินเชื่อลักษณะหนึ่งซึ่งรวมถึงการทำลิสซิ่งที่อยู่นอกเหนือการเงินของธนาคารพาณิชย์หรือบริษัททรัสต์ทุกกรณี และต้องไม่ใช่เป็นการทำลิสซิ่งระยะสั้น

11) Special Purpose Finance Companies Associate with E-commerce เป็นการให้สินเชื่อรายย่อย โดยอาศัยธุรกรรมพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ เป็นการให้สินเชื่อกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) จาก E-commerce Platform

12) การค้ำประกัน (Guarantee) การค้ำประกันทางการเงินเป็นการถ่ายโอนความเสี่ยงของธนาคารเงาไปยังบริษัทค้ำประกัน เนื่องจากบริษัทดังกล่าวถูกกำหนดให้มีเงินทุนดำเนินการน้อยกว่าการค้ำประกันเงินกู้โดยธนาคารพาณิชย์ ทำให้มีต้นทุนต่ำกว่า อีกทั้งบริษัทค้ำประกันสามารถขยายสาขาเพื่อให้สินเชื่อโดยตรง

13) สิทธิของผู้รับประโยชน์จากกองทรัสต์ (Trust Beneficiary Right: TBRs) การออกตราสารที่ผู้ซื้อ TBRs ได้รับผลประโยชน์ทั้งหมดหรือบางส่วนจากกองทรัสต์ บางครั้งธนาคารพาณิชย์ก็ใช้การออก TBRs ในการให้

สินเชื่อโดยที่ไม่ต้องปรากฏอยู่ในงบการเงินของธนาคารพาณิชย์ เนื่องจากจะปรากฏว่าเป็นการลงทุนของธนาคารพาณิชย์เอง

14) Wealth Management Products (WMPs) เป็นผลิตภัณฑ์การลงทุนที่ให้ผลตอบแทนโดยดูจากผลประกอบการของกองทุนสินที่นำมาใช้อ้างอิง โดยการลงทุนดังกล่าวเป็นการให้สินเชื่อจำนวนมากเพียงครั้งเดียว หรือสินเชื่อหลาย ๆ กองรวมกัน WMPs จะออกโดยธนาคารพาณิชย์หรือบริษัททรัสต์ ซึ่งโดยทั่วไปจะไม่มีการซื้อขายผ่านตลาดหลักทรัสต์ และถือเป็นการประกอบธุรกิจธนาคารเงา เนื่องจากมีลักษณะใกล้เคียงกับการฝากเงินของธนาคารพาณิชย์

15) Inter-Bank Market Activities เป็นธุรกรรมรูปแบบหนึ่งที่เกิดขึ้นจากตลาด Inter-Bank เพื่อทดแทนการฝากเงินในธนาคารพาณิชย์ โดยผู้เกี่ยวข้องจะเป็นบริษัทขนาดใหญ่ที่ให้บริการการเงินเข้ามามีส่วนร่วมและเข้ามาสนับสนุน ธนาคารเงาสามารถใช้ประโยชน์จากตลาด Inter-Bank ในการเอื้ออำนวยต่อการประกอบธุรกิจ เช่น การซื้อ TBRs เป็นต้น

ลักษณะการประกอบธุรกิจและปัญหาของธนาคารเงา

1) ลักษณะการประกอบธุรกิจของธนาคารเงา

การประกอบธุรกิจด้านการเงิน โดยสถาบันการเงินหรือผู้ประกอบการที่ไม่ใช่สถาบันการเงินเป็นการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับประชาชนทั้งในเรื่องการรับเงินฝาก การให้สินเชื่อ หรือการระดมทุนในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยความมั่นคงของสถาบันทางการเงิน ทำให้การประกอบธุรกิจด้านการเงินจึงต้องได้รับการควบคุม กำกับดูแลจากภาครัฐ เพื่อสร้างเสถียรภาพความมั่นคงทางการเงินและคุ้มครองผลประโยชน์ของประชาชน แต่การกำหนดหลักเกณฑ์ที่เข้มงวด ทำให้ผู้ประกอบการไม่สามารถหาประโยชน์จากเงินฝากของตนเองได้อย่างคุ้มค่า อีกทั้งความต้องการในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของภาคธุรกิจ และประชาชนที่ไม่อาจได้รับสินเชื่อจากธนาคารพาณิชย์ เพราะการกำหนดหลักเกณฑ์การให้สินเชื่อที่เข้มงวด จากปัจจัยดังกล่าวทำให้การประกอบธุรกิจภาคการเงินจำเป็นต้องแสวงหาช่องทางในการดำเนินธุรกิจ ซึ่งส่งผลทำให้ธุรกิจธนาคารเงาเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วและขยายวงกว้างมากขึ้น เนื่องจากสามารถตอบสนองความต้องการให้กับทุกฝ่ายได้เป็นอย่างดี

โดยธนาคารเงาจะมีลักษณะการประกอบธุรกิจคือ การเป็นตัวกลางในการจัดสรรเครดิตเพื่อปล่อยกู้ให้กับผู้กู้ โดยนำเงินของผู้ให้กู้นั้นมาจัดสรรเช่นเดียวกับธนาคารทั่วไป แต่มีข้อแตกต่างจากธนาคารทั่วไปที่ไม่สามารถให้เครดิตเงินกู้ได้โดยตรง เนื่องจากธุรกิจประเภทธนาคารเงาไม่มีกฎหมายรองรับในการประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการเงิน และในส่วนของภาระดอกเบี้ยหรือแหล่งที่มาของเงินทุน ธนาคารเงาก็ไม่สามารถระดมทุนได้เหมือนกับสถาบันการเงินหรือธุรกิจทางการเงินที่ไม่ใช่ธนาคาร (Non-bank) ทำให้แหล่งที่มาของเงินในการจัดสรรเครดิตนั้นไม่มีกฎหมายคุ้มครองเจ้าของเงินในกรณีที่ผู้ประกอบการต้องเลิกกิจการไป

เมื่อธนาคารเงาไม่สามารถจัดสรรเครดิตเป็นเงินกู้โดยตรงได้ ธุรกิจธนาคารเงาจึงมีการให้เครดิตในลักษณะการลงทุนในตราสารหนี้ โดยการให้บริษัทหรือผู้ประกอบการที่ต้องการเครดิตออกตราสารหนี้ไม่ว่าจะเป็นหุ้นกู้ หุ้นกู้แปลงสภาพ หรือตราสารหนี้ประเภทอื่น ๆ เพื่อขายให้กับธุรกิจธนาคารเงาโดยเฉพาะ กล่าวคือ ธุรกิจธนาคารเงาจะเป็นตัวกลางในการจัดสรรเครดิตตามที่อยู่อาศัยที่ต้องการ โดยมีตราสารหนี้

เพื่อยึดถือไว้เป็นหลักฐานในการรับชำระหนี้ จึงสามารถเรียกได้ว่าธุรกิจธนาคารเงาเป็นการให้เครดิต โดยทางอ้อม (วรพงศ์ มุลก่าบิล, 2557)

ทั้งนี้ การระดมทุนส่วนใหญ่ของธนาคารเงาจะมีลักษณะเป็นการระดมทุนระยะสั้นและนำไปลงทุน หรือปล่อยกู้ต่อในระยะยาว ซึ่งมีกระบวนการในการระดมทุนที่ซับซ้อนและหลากหลาย โดยธุรกรรม จำนวนมากของธนาคารเงาจะมีระดับการกู้ยืม หรือ Financial leverage ในระดับสูง เนื่องจากมีการระดมทุน จากการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ และมีการแปลงอีกหลายชั้น ซึ่งสินทรัพย์ที่อ้างอิงหลักทรัพย์ดังกล่าว ส่วนใหญ่มีความซับซ้อนและเชื่อมโยงกับสินทรัพย์กับธนาคารเงาแห่งอื่นอีกหลายทอด พร้อมกับมีโครงสร้าง วิศวกรรมทางการเงินที่มีความซับซ้อนสูงเกินกว่าความเข้าใจของนักลงทุน เช่น การออกหลักทรัพย์หลายชุด และมีระยะเวลาครบกำหนดที่แตกต่างกัน หรือการนำเงินที่ได้จากการระดมทุนไปรวมกัน โดยมีการให้กู้ยืมสูง และมีการกันสำรองน้อยมาก แต่ในทางกลับกันกฎเกณฑ์ในการกำกับธนาคารเงายังไม่ครอบคลุมเพียงพอ ทำให้ภาคธนาคารเงาเกิดแรงจูงใจในการทำธุรกรรมที่มีปัญหาด้านผลประโยชน์ (Incentives problems) และขาดความรับผิดชอบต่อสังคมโดยรวม (Moral hazard) (เกษมสุข ทักษาดิพงษ์, 2557 ; สำนักงาน คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2557)

2) ปัญหาของธุรกิจธนาคารเงา

จากลักษณะและประเภทของการประกอบธุรกิจธนาคารเงา จะทำให้เห็นว่าปัญหาธุรกิจธนาคารเงา มีสาเหตุเนื่องมาจากการไม่อยู่ภายใต้หลักเกณฑ์การกำกับดูแลการประกอบธุรกิจจากภาครัฐ ทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจ ใช้ช่องว่างทางกฎหมายในการหลีกเลี่ยงข้อบังคับ อีกทั้งความซับซ้อนของธุรกรรมก็ทำให้ยากต่อการตรวจสอบ การประกอบธุรกิจธนาคารเงาจึงส่งผลกระทบต่อสถาบันการเงิน ประชาชน และระบบเศรษฐกิจในภาพรวม ดังนี้ (เขมฤทัย สุมาวงศ์ และคณะ, 2559)

2.1) สถาบันการเงิน

การประกอบธุรกิจธนาคารพาณิชย์ หรือสถาบันการเงินที่ได้รับอนุญาตจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ การกำกับดูแลตามที่กฎหมายกำหนด เมื่อปัจจุบันหลักเกณฑ์ที่รัฐกำกับดูแลส่งผลให้ต้นทุนในการประกอบธุรกิจ เพิ่มขึ้น สถาบันการเงินที่ต้องการผลกำไรจึงพยายามหาช่องทางในการหลีกเลี่ยง การจัดตั้งธนาคารเงา จึงเป็นช่องทางหนึ่งในการสร้างผลกำไร โดยการทำธุรกรรมที่มีการระดมทุนและการให้สินเชื่อ แต่เนื่องจาก ธนาคารเงาไม่ใช่ธนาคารพาณิชย์ที่ได้รับการอนุญาต จึงทำให้ไม่ต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยงาน และในบางครั้งธนาคารพาณิชย์ก็เป็นผู้จัดตั้งธนาคารเงาขึ้นมาเสียเองเพื่อหาประโยชน์ทางธุรกิจ และถ่ายเท ความเสี่ยงของธนาคารพาณิชย์ออกไปให้ธนาคารเงา การที่ธนาคารเงาไม่ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ เช่น การดำรง สินทรัพย์สภาพคล่อง การกันเงินสำรอง ข้อกำหนดเรื่องปริมาณการให้สินเชื่อ รวมถึงไม่ต้องมีการบริหารความเสี่ยง ไม่มีหลักเกณฑ์เรื่องธรรมาภิบาล และการคุ้มครองผู้บริโภค ธนาคารเงาถึงไม่ถูกตรวจสอบ หรือบังคับ ให้ต้องทำตามหลักเกณฑ์ ธนาคารเงาจึงดำเนินธุรกิจบนหลักธุรกิจที่หย่อนยาน ไม่มีสภาพบังคับทางกฎหมาย ในการดำเนินการจึงอยู่บนความเสี่ยงของธนาคารเงา ธนาคารพาณิชย์ หรือสถาบันการเงินที่มีความเกี่ยวข้องกับ ธนาคารเงา และประชาชน

ดังนั้น เมื่อธนาคารเงาประสบปัญหา เช่น การให้สินเชื่อเกินความสามารถจนทำให้ขาดสภาพคล่อง ธนาคารเงาไม่สามารถรับชำระเงินได้ ทำให้ไม่สามารถนำเงินไปจ่ายคืนนักลงทุนตามกำหนด หรือในกรณีที่มีการระดมทุนและออกตราสารทางการเงิน โดยกำหนดระยะเวลาให้สินเชื่อยาวกว่าระยะเวลาไถ่ถอนตราสารการเงิน ทำให้ธนาคารเงาไม่สามารถจ่ายเงินคืนให้นักลงทุนได้ตามกำหนดเวลา ซึ่งธนาคารพาณิชย์ที่ระดมทุนด้วยวิธีดังกล่าวอาจถูกปรับลดอันดับความน่าเชื่อถือลง สถาบันการเงินจึงต้องระดมทุนเพิ่ม เพราะต้องดำรงเงินสำรองมากขึ้น ส่งผลให้เกิดปัญหาสภาพคล่อง และทำให้ราคาหุ้นและสินทรัพย์ของสถาบันการเงินปรับตัวลง

2.2) ประชาชน

เมื่อธุรกิจธนาคารเงาไม่ถูกกำกับดูแลโดยภาครัฐ จึงไม่มีหลักเกณฑ์มาควบคุมในเรื่องฐานะและความมั่นคง ทำให้ธุรกิจธนาคารเงามีความเสี่ยงอย่างมาก แต่ในขณะเดียวกันลักษณะดังกล่าวของธนาคารเงาก็ส่งผลให้ธุรกิจธนาคารเงาเข้ามามีบทบาทและมีส่วนแบ่งในตลาดสินเชื่อมากขึ้น เนื่องจากช่วยให้ผู้ประกอบการหรือประชาชนที่ต้องการสินเชื่อ แต่ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้เพราะติดหลักเกณฑ์การให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ นอกจากนี้ ในกรณีที่นักลงทุนต้องการผลตอบแทนที่สูงกว่าการฝากเงินในธนาคารก็เป็นช่องทางธุรกิจที่ให้ธนาคารเงาเข้ามามีส่วนในการออกผลิตภัณฑ์ทางการเงิน เช่น ตราสารทางการเงินต่าง ๆ โดยสัญญาว่าจะให้ผลตอบแทนสูงในระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งการออกตราสารดังกล่าวจะไม่อยู่ภายใต้การกำกับดูแล เช่น เรื่องคุณภาพของสินทรัพย์ที่นำมาอ้างอิง เมื่อการประกอบธุรกิจของธนาคารเงาไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงความมั่นคงในการประกอบธุรกิจ นักลงทุนที่ต้องการผลตอบแทนสูงกว่าการฝากเงินในธนาคารพาณิชย์ทั่วไป จึงไม่สามารถรับรู้ถึงสถานะทางการเงินหรือความมั่นคงของธนาคาร หรือข้อมูลสินทรัพย์ที่นำมาใช้อ้างอิงตราสารที่ตนถืออยู่ว่ามีความมั่นคง หรือมูลค่าที่แท้จริง ทำให้เกิดความเสี่ยงในการได้รับผลตอบแทนของตราสารหรือหากกรณีที่สินทรัพย์ที่นำมาอ้างอิงตราสารเป็นสินทรัพย์ที่ด้อยคุณภาพ ก็จะไม่สามารถจ่ายผลตอบแทนให้นักลงทุนได้ ทำให้เกิดความเสียหายแก่นักลงทุนเป็นวงกว้าง และการที่ไม่ต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการคุ้มครองผู้บริโภคเช่นเดียวกับสถาบันการเงินทั่วไป ส่งผลให้ผู้ฝากเงินหรือนักลงทุน ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลเรื่องความมั่นคงหรือความเสี่ยงของธนาคารเงา เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจของนักลงทุนได้

2.3) ระบบเศรษฐกิจ

ลักษณะการประกอบธุรกิจของธนาคารเงาที่เป็นการช่วยถ่ายโอนความเสี่ยงในการประกอบธุรกิจของธนาคารพาณิชย์ และสถาบันการเงิน และเป็นทางเลือกให้กับนักลงทุนที่ต้องการผลตอบแทนในการลงทุนสูงกว่าการฝากเงินทั่วไป รวมถึงเป็นแหล่งเงินทุนให้กับผู้ประกอบการ หรือประชาชนที่ไม่สามารถเข้าถึงสินเชื่อได้ ทำให้ธนาคารเงาเป็นธุรกิจที่เติบโตขึ้นอย่างมากในต่างประเทศ และนำมาซึ่งความเสี่ยงอย่างมากทั้งต่อสถาบันการเงิน ประชาชน และเศรษฐกิจในภาพรวม เพราะเหตุที่ธนาคารเงาไม่อยู่ภายใต้หลักเกณฑ์กำกับดูแลหรือถูกกำกับและตรวจสอบจากธนาคารกลาง เมื่อธุรกิจเงาประสบปัญหา เช่น การขาดสภาพคล่อง นักลงทุนไม่สามารถได้รับผลตอบแทนจากตราสารที่ลงทุนก็จะกระทบกับระบบเศรษฐกิจในวงกว้างหรือในกรณีที่มีการออกตราสารทางการเงินที่มีสินทรัพย์อ้างอิง โดยกำหนดผลตอบแทนที่สูงเกินจริง เพื่อดึงดูดนักลงทุนก็อาจจะมียกนักลงทุนจำนวนมากทั้งจากในประเทศ และต่างประเทศ สนใจเข้าซื้อตราสารดังกล่าว

แต่เมื่อสินทรัพย์ดังกล่าวเป็นสินทรัพย์ด้อยคุณภาพในภายหลัง จนไม่สามารถนำเงินมาจ่ายคืนให้ผู้ถือตราสารได้ ก็จะทำให้เกิดความเสียหายต่อนักลงทุนทั้งในประเทศและต่างประเทศเป็นวงกว้าง บางครั้งอาจกระทบกับ เศรษฐกิจระดับภูมิภาค หรือระดับโลก

ประโยชน์ของธุรกิจธนาคารเงา

เมื่อภาคสถาบันการเงินประเภทธนาคารพาณิชย์ในระบบไม่สามารถรองรับความต้องการของประชาชน ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ อีกทั้ง เมื่อมีอุปสรรคจากหลักเกณฑ์การให้สินเชื่อซึ่งส่งผลทำให้ผู้ประกอบการหรือ ประชาชนบางส่วนไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ ธนาคารเงาจึงเริ่มเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อระบบการเงิน เพิ่มมากขึ้น ซึ่งการดำเนินการของธนาคารเงาในการระดมทุนจากผู้ฝากเงิน แล้วนำเงินนั้นไปหาประโยชน์ ผ่านระบบการเงินต่าง ๆ โดยการให้สินเชื่อได้อย่างไม่มีข้อจำกัด เนื่องจากไม่ถูกกำกับดูแลจากภาครัฐ จึงเป็นข้อดีของธนาคารเงาต่อระบบเศรษฐกิจ เนื่องจากการให้สินเชื่อของสถาบันการเงินในระบบจะต้องอยู่ ภายใต้หลักเกณฑ์ในการกำกับดูแลเรื่องสินเชื่อจากภาครัฐ ซึ่งหลักเกณฑ์ดังกล่าวทำให้สถาบันการเงิน ไม่สามารถให้สินเชื่อได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ เพราะถูกควบคุมอย่างเข้มงวด เพื่อรักษาเสถียรภาพ ของสถาบันการเงิน และระบบเศรษฐกิจ

นอกจากนี้ ธนาคารเงายังเป็นช่องทางให้ผู้ประกอบธุรกิจทั้งขนาดกลางและขนาดเล็ก รวมถึง ประชาชนทั่วไปให้สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ง่าย อันเป็นการลดอุปสรรคในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของธุรกิจ ที่ยังขาดโอกาสและไม่สามารถเข้าถึงสินเชื่อของสถาบันการเงินในระบบอย่างเพียงพอ อีกทั้งยังเป็นการสร้างทางเลือกให้แก่นักลงทุนและผู้ประกอบการในการเลือกลงทุนในผลิตภัณฑ์ทางการเงิน ที่มีความหลากหลายมากขึ้นทั้งในส่วนของกลงทุนและการบริหารความเสี่ยง และการเข้ามาแข่งขัน ของธนาคารเงานั้น ยังเป็นการช่วยให้ธนาคารพาณิชย์ในระบบเร่งปรับปรุงแนวทางการดำเนินงาน เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการ ธนาคารเงาจึงเป็นส่วนหนึ่งในการเข้ามาเสริมการทำงานของ ระบบการเงินให้มีประสิทธิภาพมากกว่าการพึ่งพากลไกการทำงานของธนาคารในระบบเพียงส่วนเดียว ซึ่งส่งผลทำให้เศรษฐกิจของประเทศขับเคลื่อนต่อไปได้ (เกษมสุข ทักษาดิพงษ์, 2556 : เชมฤทัย สุมาวงศ์ และคณะ, 2559)

ธุรกิจธนาคารเงาในต่างประเทศ

1) ธุรกิจธนาคารเงาของสาธารณรัฐประชาชนจีน

สำหรับธนาคารเงานับเป็นธุรกิจที่มีความสำคัญในจีน เนื่องจากธุรกิจธนาคารเงาได้ช่วยให้เกิด ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยการทำให้ธุรกิจบริการทางการเงินมีต้นทุนที่ถูกกว่าธนาคารพาณิชย์ และกระจายอยู่อย่างกว้างขวางให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ นอกจากนี้ด้วยนโยบายของภาครัฐที่ต้องการ จัดสมดุลของพฤติกรรมและปฏิรูปการลดอำนาจของรัฐในการควบคุมการตัดสินใจของภาคธนาคารได้ส่งผล ให้ธุรกิจสถาบันการเงินที่ไม่ใช่ธนาคาร (Non-bank) เติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วจากการอาศัยข้อได้เปรียบ ในเรื่องหลักเกณฑ์การกำกับดูแลจากภาครัฐที่เข้มงวดน้อยกว่าธนาคารพาณิชย์

ทั้งนี้ ในจีนได้ให้คำนิยามธนาคารเงาว่าเป็นตัวกลางการให้สินเชื่อที่เกี่ยวข้องกับผู้ประกอบการ หรือธุรกรรมนอกเขตระบบธนาคารปกติ เพื่อรองรับการให้สภาพคล่องและสินเชื่อที่มีลักษณะเปลี่ยนแปลงไป

และมีความเป็นไปได้ที่จะเป็นแหล่งที่ทำให้เกิดความเสียหายเชิงระบบ ซึ่งขนาดโดยประมาณของธุรกิจธนาคารเงาในจีนเมื่อปี 2556 (ค.ศ. 2013) มีขนาดประมาณ 25 ล้านล้านหยวน ซึ่งถือเป็นร้อยละ 43 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) (เขมฤทัย สุมาวงศ์ และคณะ, 2559)

โดยภาคธนาคารเงาในจีนแบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่ (วิสาข์ กิตติชัยวัฒน์, 2557)

1. สถาบันการเงินที่ไม่ได้รับการกำกับดูแลเหมือนธนาคารพาณิชย์ เช่น ธนาคารเถื่อน (Underground Bank)
2. สถาบันการเงินที่ไม่ใช่ธนาคารที่ทำหน้าที่คล้ายธนาคารพาณิชย์ เช่น ทรัสต์ (Trust) โรงรับจำนำ สถาบันรับประกันความน่าเชื่อถือให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) และบริษัท Microcredit ที่เน้นให้สินเชื่อธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)
3. ธุรกิจของธนาคารพาณิชย์ที่อยู่นอกงบดุล (Balance Sheet) เช่น ธุรกิจ Wealth Management Products (WMPs)

ทั้งนี้ ธุรกิจธนาคารเงาในจีนไม่ถือว่าเป็นธนาคารหรือสถาบันการเงินจึงไม่ถูกธนาคารกลางจีนกำกับดูแลการประกอบธุรกิจ และหลักเกณฑ์ในการกำกับดูแลการประกอบธุรกิจก็ไม่เข้มงวดเหมือนการกำกับดูแลธนาคารพาณิชย์ โดยวิกฤตปัญหาของธนาคารเงาในจีนเกิดจากสาเหตุหลัก คือ การที่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ที่มีอยู่จำนวนมากไม่สามารถเข้าถึงสินเชื่อจากธนาคารพาณิชย์ เนื่องจาก SMEs ส่วนใหญ่ไม่มีความน่าเชื่อถือเหมือนธุรกิจขนาดใหญ่ จึงทำให้ธนาคารพาณิชย์ไม่ค่อยปล่อยเงินกู้ให้กับ SMEs และจากการที่ธนาคารพาณิชย์ในจีนทุกแห่งมีรัฐถือหุ้นอยู่ ธนาคารพาณิชย์จึงมีแนวโน้มต้องการปล่อยกู้ให้บริษัทรัฐวิสาหกิจมากกว่า นอกจากนี้ การกำกับดูแลธนาคารพาณิชย์ในจีนของธนาคารกลางจีน (The People's Bank of China: PBOC) และคณะกรรมการกำกับดูแลด้านธนาคารจีน (China Banking Regulatory Commission: CBRC) มีลักษณะค่อนข้างเข้มงวด เช่น มีการกำหนดสัดส่วนการกันสำรองของธนาคารและสัดส่วนระหว่างสินเชื่อและเงินฝากที่ค่อนข้างสูง การจำกัดโควตาจำนวนสินเชื่อที่สามารถปล่อยให้แก่ภาคส่วนต่าง ๆ จึงทำให้การทำธุรกรรมของธนาคารพาณิชย์ในจีนมีค่อนข้างจำกัด นอกจากนี้ การที่อัตราดอกเบี้ยของจีนที่ไม่เป็นไปตามกลไกของตลาดที่แท้จริง โดยดอกเบี้ยเงินฝากมีอัตราที่ต่ำมากเมื่อเทียบกับอัตราเงินเฟ้อของประเทศ ก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดธนาคารเงา ทำให้คนจีนพยายามแสวงหาช่องทางลงทุนอื่นที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่า

ซึ่งหนึ่งในช่องทางการลงทุนที่ให้ผลตอบแทนสูงที่คนจีนให้ความสนใจ คือ การลงทุนในผลิตภัณฑ์ Wealth Management Products (WMPs) หรือ Trust เนื่องจากมองว่าผลิตภัณฑ์ดังกล่าวเป็นเสมือนผลิตภัณฑ์เงินฝากที่ให้ดอกเบี้ยสูงกว่าดอกเบี้ยเงินฝากทั่วไป ขณะที่ธนาคารพาณิชย์ในจีนเองก็เห็นช่องทางดังกล่าวเป็นโอกาสในการเพิ่มกำไรของธนาคาร โดยตั้งแต่ปี 2552 (ค.ศ. 2009) จำนวน WMPs หรือ Trust ได้เพิ่มสูงขึ้นอย่างมาก โดยคาดว่าสัดส่วนโดยรวมของ WMPs หรือ Trust คิดเป็นประมาณร้อยละ 60-70 ของธนาคารเงาทั้งหมดในจีน (วิสาข์ กิตติชัยวัฒน์ ; 2557)

นอกจากนี้ สาเหตุหนึ่งของปัญหาธนาคารเงาในจีน คือ การประสบปัญหาการให้สินเชื่อกับการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานที่ดำเนินการโดยรัฐบาลท้องถิ่น เนื่องจากการกล่าวเกินจริงในเรื่องเงินทุน ความเสี่ยงที่มากเกินไป และการบริหารจัดการการเงินที่ไม่ดี รวมถึงอัตราผลตอบแทนต่ำ ทำให้รัฐบาลและธนาคารกลาง

เริ่มจำกัดการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์แก่รัฐบาลท้องถิ่น ทำให้รัฐบาลท้องถิ่นหันไปหาสินเชื่อจากธุรกิจธนาคารเงา ทั้งนี้ ธุรกิจธนาคารเงาในจีนก็ไม่ถือว่าเป็นธนาคารหรือสถาบันการเงินจึงไม่ถูกธนาคารกลางกำกับดูแลการประกอบธุรกิจ ส่วนการกำกับดูแลผู้ประกอบการภาคการเงินอื่น ๆ ก็มีหลักเกณฑ์ที่ไม่เข้มงวดเหมือนกับธนาคารพาณิชย์ ธุรกิจธนาคารเงาในจีนจึงมีความเสี่ยงต่อสถาบันการเงินหรือระบบเศรษฐกิจในวงกว้างของประเทศ ทั้งนี้ รัฐบาลและธนาคารกลางจีนได้สังเกตเห็นถึงปัญหาของธุรกิจธนาคารเงาที่เกิดจากการไม่กำกับดูแลทำให้เกิดการให้สินเชื่อที่มากเกินไป และแหล่งเงินทุนและวิธีการได้รับเงินทุนที่ขาดความโปร่งใส หน่วยงานกำกับดูแลจึงออกมาตรการเพื่อหยุดการเติบโตของสถาบันการเงินประเภทอื่นที่ไม่ใช่ธนาคาร (Non-bank) ให้ช้าลง การกำหนดหลักเกณฑ์ในการได้รับเงินทุน และการกำหนดหลักเกณฑ์การสร้าง ความเข้มแข็งในการกำกับดูแลธุรกิจธนาคาร

2) ธุรกิจธนาคารเงาของสหรัฐอเมริกา

ธุรกิจธนาคารเงาในสหรัฐอเมริกาเริ่มมีปัญหาอย่างชัดเจนในช่วงวิกฤตการเงินในปี 2551 (ค.ศ. 2008) หรือที่เรียกว่า วิกฤตการณ์ซับไพรม์ (Sub-Prime Mortgage) หรือวิกฤตหนี้ต่อคุณภาพ สืบเนื่องจากในช่วงปี 2544 (ค.ศ. 2001) เศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกายุติในภาวะถดถอย รัฐบาลจึงมีนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจ โดยการลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ เพื่อให้มีการใช้จ่ายและการลงทุนเพิ่มขึ้น ทำให้ประชาชนบางกลุ่มกู้เงินไปเพื่อซื้ออสังหาริมทรัพย์เพื่อเก็งกำไร เนื่องจากอัตราดอกเบี้ยเงินฝากต่ำ ทำให้ราคาอสังหาริมทรัพย์ปรับตัวสูงขึ้นเกินจริง ต่อมาเกิดภาวะเงินเฟ้อ เนื่องจากราคาน้ำมันสูงขึ้น รัฐบาลจึงต้องปรับอัตราดอกเบี้ยสูงขึ้นเพื่อแก้ปัญหาเงินเฟ้อ ทำให้ความต้องการอสังหาริมทรัพย์ลดลงอย่างมาก ราคาอสังหาริมทรัพย์ลดลงอย่างรวดเร็ว ทำให้ผู้ที่กู้เงินมาซื้ออสังหาริมทรัพย์ไม่สามารถชำระหนี้ได้ ทำให้เกิดหนี้เสีย สถาบันการเงินขาดสภาพคล่อง ซึ่งสินเชื่อส่วนใหญ่เป็นสินเชื่ออสังหาริมทรัพย์คุณภาพต่ำ หรือเป็นสินเชื่อซับไพรม์ ซึ่งเป็นสินเชื่อประเภทหนึ่งที่สถาบันการเงินให้สินเชื่อแก่ลูกค้าที่มีทรัพย์สินค้ำประกันน้อยกว่าเงินกู้หรือเป็นลูกค้าที่มีประวัติการเงินไม่ดี และมีแนวโน้มผิดชำระหนี้หรือมีความเสี่ยงสูง จึงทำให้เกิดหนี้เสียเป็นจำนวนมาก

นอกจากนี้ ปัญหาสินเชื่อซับไพรม์ ยังเกิดจากบริษัทประกันชีวิต บริษัทวานิชธนกิจ หรือบริษัทเงินทุน ซึ่งทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการระดมเงินทุนที่ไม่ถูกกำกับดูแลโดยธนาคารกลาง เนื่องจากไม่ถือว่าเป็นสถาบันการเงิน ทำให้บริษัทดังกล่าวสามารถระดมทุนและกู้ยืมเงินมาลงทุนได้ 20-30 เท่า ของหลักทรัพย์ค้ำประกัน โดยเมื่อให้สินเชื่อซับไพรม์ บริษัทวานิชธนกิจหรือบริษัทเงินทุนก็จะแสวงหากำไรหรือเก็งกำไร โดยการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน โดยนำสินเชื่อที่ปล่อยกูมารวมกันกับพันธบัตรประเภทต่าง ๆ แล้วเปลี่ยนมาเป็นตราสารทางการเงินที่มีหลักทรัพย์ค้ำประกัน หรือเรียกว่า ซีดีโอ (Collateralized Debt Obligations: CDO) โดยจะแบ่งเป็นกองทุน แต่ละกองทุนจะมีผลตอบแทนและความเสี่ยงแตกต่างกันไป และเพื่อลดความเสี่ยงก็นำ CDO ไปประกันความเสี่ยงกับบริษัทประกันต่าง ๆ และนำมาออกตราสารเป็นอนุพันธ์นำออกมาขายให้กับบริษัทที่สนใจ ซึ่งการแปลงสินเชื่อเป็นสินทรัพย์โดยรวมเอาสินเชื่อประเภทซับไพรม์และสินเชื่อจำนองอื่น ๆ เข้าด้วยกันเพื่อใช้เป็นหลักประกันในการสร้างเครื่องมือทางการเงินออกมาเป็นตราสารประเภทต่าง ๆ จากการเก็งกำไร เพื่อแสวงหาประโยชน์ของกลุ่มวานิชธนกิจหรือบริษัทเงินทุน ก็เป็นอีกปัจจัยที่ทำให้เกิดวิกฤตเศรษฐกิจขึ้น เนื่องจากลูกหนี้

ไม่สามารถชำระคืนเงินกู้ได้และกลายเป็นหนี้สูญ ในกรณีดังกล่าวจะเห็นว่าบริษัทประกันภัย และบริษัทพาณิชย์ประกันภัยหรือบริษัทเงินทุนมีลักษณะการประกอบธุรกิจธนาคารเงา

ระบบธนาคารเงาในสหรัฐอเมริกานั้นมีความซับซ้อนเป็นอย่างมาก และเมื่อการบริหารจัดการสินเชื่อ อสังหาริมทรัพย์ หรือสินเชื่อประเภทซัพไพร์ม ซึ่งเป็นสินทรัพย์ที่ใช้ในการค้าประกันการออกตราสาร เกิดปัญหากลายเป็นหนี้ด้อยคุณภาพ และผลของการกำกับดูแลกลุ่มพาณิชย์ประกันภัยไม่รัดกุม จนทำให้เกิดปัญหาไม่สามารถชำระหนี้ได้ ทำให้เกิดความเสียหายแก่นักลงทุน สถาบันการเงินและธุรกิจขนาดใหญ่ และระบบเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกา ซึ่งระบบธนาคารเงานี้เองเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดวิกฤตทางการเงินในสหรัฐอเมริกาในปี 2551 (ค.ศ. 2008) ทั้งนี้ ปัญหาหรือวิกฤตการณ์ซัพไพร์มยังได้ส่งผลกระทบส่งผ่านเป็นลูกโซ่ให้หลายประเทศของโลกเกิดปัญหาในระบบการเงินและสถาบันการเงินอีกด้วย

เมื่อเกิดปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจธนาคารกลางสหรัฐอเมริกา (FED) ได้ใช้นโยบายการเงิน โดยลดอัตราดอกเบี้ยนโยบาย (Fed Funds Rate) อย่างรวดเร็วเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ และใช้นโยบายการเงินแบบผ่อนคลายนเชิงปริมาณ (Quantitative Easing: QE) โดย FED ได้อัดฉีดเงินเข้าสู่ระบบเพื่อรักษาความเชื่อมั่นและสร้างสภาพคล่องเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจให้ดำเนินต่อไปได้ในภาวะไม่ปกติ นอกจากนี้ รัฐบาลสหรัฐอเมริกายังได้มีการดำเนินมาตรการโดยการออกกฎหมายเพื่อกระตุ้นและฟื้นฟูเศรษฐกิจ ได้แก่ รัฐบาลบัญญัติการเคหะและการฟื้นฟูเศรษฐกิจ ค.ศ. 2008 (Housing and Economic Recovery Act of 2008) และรัฐบาลบัญญัติส่งเสริมเสถียรภาพทางเศรษฐกิจในภาวะฉุกเฉิน ค.ศ. 2008 Emergency Economic Stabilization Act of 2008-EESA 2008) (วรพงศ์ มูลกำบิล, 2557 ; เขมฤทัย สุมาวงศ์ และคณะ, 2559)

ธุรกิจธนาคารเงาของประเทศไทย

ในไทยมีการทำธุรกรรมทางการเงินของสถาบันการเงินที่มีลักษณะเข้าข่ายเป็นการประกอบธุรกิจธนาคารเงา แต่รูปแบบอาจมีความแตกต่างและไม่มีลักษณะเด่นชัดเช่นเดียวกับธนาคารเงาในต่างประเทศ เช่น การให้สินเชื่อระบบต่าง ๆ ที่ไม่ใช่เป็นการให้สินเชื่อผ่านระบบสถาบันการเงินที่มีการกำกับดูแลจากหน่วยงานภาครัฐ ไม่ว่าจะเป็นการกู้ยืม โดยมีหลักประกันหรือไม่มีหลักประกัน การขายฝาก โรงรับจำนำ รวมไปถึงการให้สินเชื่อของผู้ประกอบธุรกิจต่าง ๆ เช่น การให้สินเชื่อแก่ลูกค้าของผู้ประกอบธุรกิจ Factoring หรือสหกรณ์ โดยที่บริษัท Factoring หรือสหกรณ์กู้ยืมเงินจากสถาบันการเงิน และนำเงินที่ได้รับมาจากสถาบันการเงินไปหาประโยชน์ โดยการให้สินเชื่ออีกต่อหนึ่ง (เขมฤทัย สุมาวงศ์ และคณะ, 2559)

ปัจจุบันไทยยังไม่พบปัญหาจากการประกอบธุรกิจธนาคารเงาอย่างชัดเจนเหมือนกับต่างประเทศ เนื่องจากการประกอบธุรกิจด้านการเงินประเภทต่าง ๆ ทั้งธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ ผู้ประกอบธุรกิจที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน (Non-bank) บริษัทหลักทรัพย์ บริษัทประกันภัย และธุรกิจการเงินประเภทอื่น มีกฎหมายกำกับดูแลการประกอบธุรกิจอย่างเข้มงวด อีกทั้ง ยังมีหน่วยงานกำกับดูแลที่มีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบการประกอบธุรกิจ เช่น กระทรวงการคลัง ธนาคารแห่งประเทศไทย และสำนักงานกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ จึงทำให้หน่วยงานภาครัฐยังไม่มีภารกิจให้คำนิยามคำว่าธนาคารเงา อย่างชัดเจนและเป็นทางการ จึงทำให้การประกอบธุรกิจธนาคารเงาเป็นรูปแบบการดำเนินธุรกิจที่ไทยยังไม่มีกรอบสถานะอย่างเป็นทางการ กล่าวคือไม่สามารถปรับใช้กฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบัน เพื่อใช้บังคับกับธนาคารเงาได้

ดังนั้น ธนาคารเงาอาจจะอาศัยช่องว่างของกฎหมายในการดำเนินธุรกิจ ทั้งในเรื่องการกำหนดรองรับสถานะ การควบคุมการจัดตั้งและดำเนินการ การตรวจสอบ การรายงาน การป้องกันความเสี่ยง รวมถึงการเปิดเผย ข้อมูลต่อประชาชน ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องพิจารณาและใช้กฎหมายที่มีความใกล้เคียงและเกี่ยวข้องกับ ธุรกิจธนาคารเงา ซึ่งได้แก่ กฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 กฎหมาย ว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ กฎหมายว่าด้วยนิติบุคคลเฉพาะกิจเพื่อการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ กฎหมายว่าด้วยทรัสต์เพื่อธุรกรรมในตลาดทุน (วรพงศ์ มูลกำบิล, 2557 ; เชมฤทัย สุมาวงศ์ และคณะ, 2559) ทั้งนี้ แม้ว่าประเทศไทยจะยังไม่ประสบปัญหาจากการประกอบธุรกิจธนาคารเงาเหมือนกับประเทศต่าง ๆ แต่หน่วยงาน ที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแลก็ได้มีการติดตามการปรับปรุงแนวทางการกำกับดูแลในระดับสากลอย่างต่อเนื่อง เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบในประเทศและประยุกต์ใช้หลักเกณฑ์การกำกับดูแลให้สอดคล้องกับแนวทางสากล เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงและรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจการเงินของประเทศ (จิตาภา รอดผล, 2557)

แนวทางการกำกับดูแลธนาคารเงาในระดับสากล

เมื่อธนาคารเงากลายเป็นธุรกิจที่มีความเสี่ยงและอาจส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจในระดับภูมิภาค และระดับโลก องค์การระหว่างประเทศจึงได้ให้ออกมาตรการและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในการป้องกันความเสี่ยง ที่อาจจะเกิดขึ้นจากผู้ประกอบธุรกิจธนาคารเงา ทั้งที่อยู่ภายในประเทศและผลกระทบจากต่างประเทศ คือ กลุ่มผู้นำ G-20

โดยกลุ่มผู้นำกลุ่มประเทศ G-20 ได้แก่ อังกฤษ แคนาดา สหรัฐอเมริกา เม็กซิโก บราซิล อาร์เจนตินา ฝรั่งเศส เยอรมนี รัสเซีย อิตาลี ตุรกี ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น สาธารณรัฐประชาชนจีน เกาหลีใต้ อินเดีย อินโดนีเซีย ซาอุดีอาระเบีย แอฟริกาใต้ และสหภาพยุโรป (จิตาภา รอดผล, 2557) ได้ให้ความสำคัญกับการเติบโต ของธนาคารเงา และปัญหาที่เกิดขึ้นจากการประกอบธุรกิจดังกล่าวจึงได้มอบหมายให้หน่วยงานคณะกรรมการ ด้านเสถียรภาพทางการเงิน (Financial Stability Board: FSB) ซึ่งเป็นองค์กรหลักในการจัดทำระบบติดตาม และพัฒนาแนวนโยบายสากล ทำหน้าที่เป็นองค์กรหลักในการพัฒนาและกำหนดข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เพื่อปรับปรุงหลักเกณฑ์การกำกับดูแลธนาคารเงา (พีระพัฒน์ เจริญประยูร, 2557) โดยคณะกรรมการ ด้านเสถียรภาพทางการเงินได้มีการดำเนินการกำหนดข้อสรุปในการควบคุมธนาคารเงาไม่ให้เกิดความเสียหาย ต่อระบบการเงินโดยมีแนวความคิดในการลดความเสี่ยงด้านต่าง ๆ จากธนาคารเงาที่อาจส่งผลกระทบต่อระบบการเงิน ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2557 ; วรพงศ์ มูลกำบิล, 2557 เชมฤทัย สุมาวงศ์ และคณะ, 2559)

1) Focus การเน้นไปที่ผลกระทบและความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากระบบธนาคารเงา โดยศึกษาผลกระทบ และความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากระบบธนาคารเงาในทุกด้านและนำไปใช้เป็นกรอบแนวทาง โดยการกำหนด กฎเกณฑ์ในการใช้บังคับและมีผลทางกฎหมาย เช่น การออกเกณฑ์การตั้งสำรองของธุรกิจธนาคารเงา เพื่อลด ความเสี่ยงในระบบการเงิน โดยกำหนดหน่วยงานที่มีอำนาจตรวจสอบการทำธุรกรรมต่าง ๆ ของธนาคารเงา ที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบการเงินได้

2) Proportionality การกำหนดระดับที่เหมาะสมกับความเสี่ยงในระบบการเงินที่สร้างขึ้น โดยผ่านระบบธนาคารเงา โดยออกกฎเกณฑ์เพื่อควบคุมการลงทุนในสินทรัพย์ที่มีความเสี่ยงสูงหรือสินทรัพย์

ที่อาจให้ผลตอบแทนซ้ำเกินไป เพื่อให้ธนาคารเงามีเงินหมุนเวียนในระบบและให้นักลงทุนมีความมั่นใจที่จะต้องมีการเปิดเผยข้อมูลที่มากเพียงพอ โดยให้ธนาคารเงาบันทึกลงในบัญชีงบดุลพร้อมให้หน่วยงานที่มีอำนาจตรวจสอบได้ และให้สิทธิผู้ลงทุนในการตรวจสอบการดำเนินงานของธนาคารเงาได้อีกด้วย

3) Forward-looking and adaptable เพิ่มความยืดหยุ่นในการรองรับความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น โดยกำหนดอัตราการตั้งสำรองให้ยืดหยุ่นตามความเสี่ยงที่ธนาคารเงาต้องแบกรับ เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับนักลงทุน เช่น การตั้งสำรองเงินให้เพียงพอต่อการชำระผลตอบแทนแก่นักลงทุน

4) Effectiveness การกำหนดรูปแบบและใช้บังคับธนาคารเงาอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ง่ายต่อการควบคุมธนาคารเงาในการทำธุรกรรมต่าง ๆ เช่น การกำหนดลักษณะองค์กร ประเภทการทำนิติกรรมของธนาคารเงา การกำหนดเรื่องการบริหารจัดการธนาคารเงาและหลักเกณฑ์ในการควบคุม

5) Assessment & review การประเมินประสิทธิภาพของมาตรการของการกำกับดูแลภายหลังการบังคับใช้เป็นประจำอย่างต่อเนื่อง และปรับปรุงกฎหมายที่ใช้บังคับกับธนาคารเงาให้มีความทันสมัยตามความเหมาะสมของแต่ละประเทศ

บทสรุปและความเห็นของผู้ศึกษา

การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วในปัจจุบันได้ส่งผลทำให้ธุรกิจทางการเงินขยายตัวและเกิดการพัฒนาด้านผลิตภัณฑ์ทางการเงินใหม่ ๆ บทบาทของธนาคารพาณิชย์ในฐานะตัวกลางทางการเงินและผู้ให้บริการธุรกรรมทางการเงินจึงมีความสำคัญลดลง และถูกแทนที่ด้วยตัวกลางทางการเงินอื่นที่ไม่ใช่ธนาคารพาณิชย์ ซึ่งประกอบธุรกิจลักษณะเดียวกันหรือคล้ายกับธนาคารพาณิชย์ ที่เรียกว่า “ธนาคารเงา” (Shadow Banking)

ธนาคารเงา เป็นระบบตัวกลางทางการเงินที่ทำหน้าที่ในการให้สินเชื่อ ทั้งการให้สินเชื่อโดยผู้ประกอบการหรือมีธุรกรรมเป็นการให้สินเชื่อทั้งหมดหรือบางส่วน ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจะอยู่นอกเหนือจากการให้สินเชื่อจากระบบสถาบันการเงินทั่วไป โดยมีลักษณะการดำเนินการในรูปแบบเครือข่ายของผู้ประกอบธุรกิจทางการเงิน เช่น องค์กรเฉพาะกิจ วาณิชธนกิจ บริษัทประกันภัย กองทุนรวม ทำหน้าที่ระดมทุนจากผู้มีความประสงค์จะฝากเงินแล้วนำเงินนั้นไปหาประโยชน์ผ่านระบบการเงินต่าง ๆ อาทิ การออกหลักทรัพย์ ตราสาร การแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ หรือเทคนิคในการลงทุนอื่น ๆ ทั้งนี้ การประกอบธุรกิจของธนาคารเงามีการดำเนินการคล้ายกับธนาคารพาณิชย์ แต่ไม่ใช่ธนาคารพาณิชย์ทำให้ไม่ถูกกำกับดูแลจากหน่วยงานภาครัฐ

ธุรกิจธนาคารเงามีประโยชน์ในแง่ของการเป็นแหล่งระดมทุนที่สำคัญของผู้ที่ไม่สามารถเข้าถึงธนาคารในระบบได้อย่างเพียงพอ และเป็นการเพิ่มทางเลือกให้นักลงทุนและผู้ประกอบการในการเลือกลงทุนในผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่มีความหลากหลายมากขึ้น อีกทั้งยังเป็นช่องทางในการถ่ายโอนความเสี่ยงออกจากระบบธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงินที่ได้รับอนุญาต นอกจากนี้ การเข้ามาแข่งขันของธนาคารเงายังเป็นการช่วยกระตุ้นให้ธนาคารในระบบเร่งปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานเพื่อตอบสนองต่อความต้องการใหม่ ๆ ของผู้ใช้บริการ

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าธนาคารเงาจะส่งผลประโยชน์อย่างมากต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวม แต่ด้วยสาเหตุที่สามารถให้สินเชื่อได้อย่างไม่มีข้อจำกัด และไม่ถูกกำกับดูแลจากภาครัฐ ทำให้ธนาคารเงาไม่ต้องคำนึงถึงความเสี่ยงโดยแสวงหากำไรในธุรกิจที่มีความเสี่ยงสูง ซึ่งหากประกอบธุรกิจผิดพลาดย่อมส่งผลกระทบต่อประชาชน สถาบันการเงิน และเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ ซึ่งที่ผ่านมาธุรกิจธนาคารเงาได้ส่งผลทำให้

เกิดวิกฤตเศรษฐกิจในหลายประเทศ เช่น สาธารณรัฐประชาชนจีน และสหรัฐอเมริกา ทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของประเทศต่าง ๆ และหน่วยงานสากลต้องมีการวางแผนทางและหลักเกณฑ์ในการกำกับดูแลการประกอบธุรกิจธนาคารเงาอย่างเข้มงวด เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาและสร้างสมดุลในระบบเศรษฐกิจ

สำหรับประเทศไทย ปัจจุบันกฎหมายของประเทศไทยยังไม่มี การรับรองสถานะของธนาคารเงา เนื่องจากยังไม่พบว่ามี การประกอบธุรกิจธนาคารเงาอย่างชัดเจนในประเทศไทย ทั้งนี้ แม้ว่าการประกอบธุรกิจธนาคารเงาจะไม่ปรากฏและส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจอย่างชัดเจนในประเทศไทย ประกอบกับการมีกฎหมายและหน่วยงานกำกับดูแลตรวจสอบการประกอบธุรกิจทางการเงินอย่างเข้มงวด อย่างไรก็ตาม การที่กฎหมายไทยยังไม่มี การรับรองสถานะของธนาคารเงา ก็อาจทำให้ผู้ประกอบการเงาใช้ช่องว่างทางกฎหมายในการดำเนินธุรกิจ ดังนั้น เพื่อไม่ให้ธุรกิจธนาคารเงาส่งผลกระทบต่อประชาชน และระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ ภาครัฐ ควรจะต้องกำหนดแนวทางในการกำกับดูแลธุรกิจธนาคารเงา โดยการตรากฎหมายเฉพาะ หรือปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่มีอยู่เดิม และจัดตั้งหน่วยงานขึ้นมาทำหน้าที่กำกับดูแลและตรวจสอบธุรกิจธนาคารเงาเป็นการเฉพาะ เพื่อให้ความคุ้มครองผู้บริโภคทางการเงิน และเพื่อเป็นการรักษาเสถียรภาพของระบบสถาบันการเงินของประเทศไทย พร้อมทั้งส่งเสริมความรู้ทางการเงินให้กับประชาชน เพื่อให้เข้าใจในผลิตภัณฑ์และธุรกรรมทางการเงินที่เกี่ยวข้อง และการตระหนักรู้ถึงความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการเข้าไปในฐานะผู้ฝากเงินหรือนักลงทุนในธุรกิจธนาคารเงา โดยเฉพาะผู้บริโภคที่อยู่ในข่ายที่มีความเสี่ยงต่อการถูกชักจูงได้ง่าย เช่น กลุ่มคนสูงอายุ เป็นต้น ในส่วนของภาคประชาชนหรือผู้บริโภค ทั้งฐานะผู้ฝากเงินหรือนักลงทุน ควรศึกษาข้อมูลรายละเอียดให้เข้าใจและใช้ความระมัดระวังเป็นอย่างสูงก่อนตัดสินใจลงทุนในธุรกิจธนาคารเงา เนื่องจากธุรกิจดังกล่าวมีโครงสร้างของธุรกรรมทางการเงินที่ซับซ้อน ซึ่งเกินกว่าความเข้าใจของประชาชนทั่วไป อีกทั้งการไม่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลโดยภาครัฐจึงไม่ถูกตรวจสอบหรือถูกบังคับให้ต้องทำตามหลักเกณฑ์ การประกอบธุรกิจธนาคารเงาจึงตั้งอยู่บนความเสี่ยงเป็นอย่างมาก ซึ่งในปัจจุบันสถาบันการเงินหลายแห่งเริ่มประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ทางการเงินต่าง ๆ ที่ให้ผลตอบแทนสูงเพิ่มมากขึ้น เพื่อจูงใจประชาชนและนักลงทุน ดังนั้น ประชาชนควรศึกษาข้อมูลอย่างถ่องแท้เกี่ยวกับธุรกิจธนาคารเงา เพื่อเป็นการป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นตามมา

จัดทำโดย

นางสาวพิมพ์ธัญญา ฝ่องเสนาะ

กลุ่มงานบริการวิชาการ 2 สำนักวิชาการ

โทร. 0 2244 2071, 0 2244 2065

โทรสาร 0 2244 2058

Email: sapagroup2@hotmail.com

บรรณานุกรม

- เกษมสุข ทักษาดิพงษ์. (2556). SHADOW BANKING (ภาคธนาคารเงา). สืบค้น 15 กันยายน 2561 จาก <https://www.scbeic.com/th/detail/product/892>
- เหมฤทัย สุมาวงศ์, พีระพัฒน์ เจริญประยูร, วรินทร์ธิดา เขียวธิตี, พุฒิพงศ์ นิลสุ่ม และศศิวิมล ถาวรพงศ์สถิตย์. (2559). โครงการวิจัยเรื่อง การศึกษาเพื่อพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำกับธุรกิจ ธนาคารเงา. สืบค้น 20 กันยายน 2561 จาก http://www2.fpo.go.th/e_research/pdf/ShadowBanking59.pdf
- จิตภา รอดผล. (2557). ทำความรู้จักกับ “ธนาคารเงา” (Shadow Banking). สืบค้น 17 กันยายน 2561 จาก https://www.bot.or.th/Thai/FinancialInstitutions/Publications/PublicationNewsDoc/article04_06_14.pdf
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (ม.ป.ป.). โครงสร้างระบบสถาบันการเงินไทย. สืบค้น 17 กันยายน 2561 จาก https://www.bot.or.th/Thai/FinancialInstitutions/FIStructure/Documents/FI_Structure_TH.pdf
- ธีรรา สุมาวงศ์. (2557). Shadow-banking กับบทเรียนจากสาธารณรัฐประชาชนจีน. สืบค้น 20 กันยายน 2561 จาก <http://proxy.fpo.go.th/FPO/modules/Content/getfile.php?contentfileID=6757>
- พีระพัฒน์ เจริญประยูร. (2557). “ธนาคารเงา : ความท้าทายในการกำกับธุรกิจธนาคาร”. สืบค้น 20 กันยายน 2561 จาก <http://proxy.fpo.go.th/FPO/modules/Content/getfile.php?contentfileID=7472>
- วรพงศ์ มูลกำปิล. (2557). แนวทางการพัฒนากฎหมายไทยเพื่อควบคุมธุรกิจประเภทธนาคารเงา (Shadow Banking). (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, บัณฑิตวิทยาลัย, นิติศาสตร์.
- วิสาข์ กิตติชัยวัฒน์. (2557). ธนาคารเงา...มหันตภัยคุกคามเศรษฐกิจจีน?. สืบค้น 17 กันยายน 2561 จาก https://www.bot.or.th/Thai/phrasiam/Documents/Phrasiam_5_2557/No.08.pdf
- สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. (2557). Shadow Banking. สืบค้น 17 กันยายน 2561 จาก https://www.sec.or.th/TH/MarketDevelopment/Documents/Shadow_Banking-on%20web.pdf
- อัจฉรา ประเสริฐบุญชูชัย. (2544). ประสิทธิภาพในการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, เศรษฐศาสตร์.